

«ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ» В УМОВАХ КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНОЇ СИСТЕМИ (З ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ У ТНПУ ІМ. В. ГНАТЮКА)

Огнистий А.В., Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Анотація. У публікації розкривається досвід роботи з фізичного виховання студентів в умовах кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

Ключові слова: фізичне виховання, кредитно-трансферна система.

Актуальність. Тенденції розвитку вищої освіти України визначені стратегією її приєднання до Болонського процесу, яке, формально, відбулося з підписанням відповідного акта 19 травня 2005 року у м. Берген (Норвегія) на конференції міністрів з питань освіти і науки. Запровадження Болонських принципів, що є і чинником євроінтеграції України і засобом підвищення доступу громадян до якісної освіти, потребує глибокого реформування структури та змісту освіти, технологій навчання, їх матеріального і методичного забезпечення [2].

Розвиток педагогічної освіти вбачається у контексті формування інформаційно-технологічного суспільства, докорінних змін у соціально-економічному, духовному розвитку держави, що потребує підготовки вчителя нової генерації. Реалізація цього стратегічного завдання зумовлена також глибокими змінами в системі й структурі загальної середньої освіти та необхідністю інтеграції національної освіти в європейський освітній простір [4].

Метою розвитку педагогічної освіти є створення такої системи педагогічної освіти, яка, на основі національних надбань світового значення та усталених європейських традицій, забезпечує формування педагогічних працівників, здатних здійснювати професійну діяльність на демократичних та гуманістичних засадах, реалізовувати освітню політику, як пріоритетну функцію держави, що спрямовується на розвиток та самореалізацію особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб, а також потребу бути конкурентоспроможними на ринку праці [4].

Ключовим завданням освіти є орієнтація вищих навчальних закладів на кінцевий результат: формування компетенцій, що повинні бути застосовані та використані на користь держави.

Аналіз наукових джерел виявив широкий інтерес зарубіжних та вітчизняних фахівців (А. Barblan, 1999; Haug Guy, 2000; Ван дер Венде М.К., 2000; О.В. Долженко, 2000; В.С. Журавський, М.З. Згуровський, 2003; В.Г. Кремень, 2003; М.Ф. Степко,

Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин, 2003 і ін) до проблеми входження української освіти і європейський освітній простір, формування організаційних засад Болонської декларації.

Мета дослідження: розкрити технологію побудови навчальної програми з фізичного виховання для студентів вищих навчальних закладів в умовах кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

Основними **методами** дослідження виступали методи вивчення літературних джерел і документальних матеріалів та теоретичний аналіз і синтез.

1. Вивчення літературних джерел і документальних матеріалів.

У процесі використання даного методу була отримана інформація про стан питання, що розглядається. Особлива увага приділялася вивченню таких матеріалів: а) постанов, інструкцій і нормативних документів, що стосуються проблеми інтеграції у єдиний європейський освітній простір; г) публікацій авторів, що стосуються проблеми вдосконалення процесу фізичного виховання студентів.

2. Теоретичний аналіз і синтез застосовувалися нами з метою вибору теми дослідження, визначення його концепції. За допомогою теоретичного аналізу і синтезу були розглянуті та класифіковані складові структури предмету «фізичне виховання» та діяльності кафедри фізичного виховання в умовах кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

Розкриття проблеми. На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 23 січня 2004 року № 48 «Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу» та у зв'язку із визначенням Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка регіональним центром із впровадження кредитно-модульної системи підготовки фахівців, в університеті здійснюється педагогічний експеримент з кредитно-трансферної системи організації навчального

процесу. З 1 вересня 2004 року за кредитно-трансферною системою навчаються студенти перших курсів, а також магістранти всіх спеціальностей.

Діяльність кафедри фізичного виховання здійснюється згідно концепції підготовки вчителя нової генерації, та спрямована в руслі розвитку вищої освіти України, визначеної стратегією її приєднання до Болонського процесу.

Запровадження Болонських принципів, що є і чинником євроінтеграції України і засобом підвищення доступу громадян до якісної освіти, потребує глибокого реформування структури та змісту освіти, технологій навчання, їх матеріально- і методичного забезпечення. Тому реформування освітньої діяльності кафедри здійснювалося як в структурному, так і в змістовому відношенні.

Виходячи із зазначених стратегій, базовими принципами функціонування кафедри фізичного виховання визначено збереження досягнень та традицій національної системи фізичного виховання, інтеграцію у світовий освітній простір, удосконалення підготовки кадрів з вищою освітою для забезпечення потреб ринку праці (особливо у сільській місцевості), розширення доступу до якісної вищої освіти та мобільності студентів. Ключовим завданням визначено орієнтацію на кінцевий результат формування: компетенції випускників (підготовка вчителя-предметника до роботи з фізичного виховання учнів), що повинні бути застосовані та використані на користь держави.

Виконання цих завдань здійснювалося через розвиток відповідного рівня матеріального, кадрового, науково-методичного та інформаційного забезпечення. Тому, основним змістом діяльності кафедри фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка стало створення інноваційного освітньо-оздоровчого середовища, що передбачає:

- зміну організації і змісту фізичного виховання студентів з метою інтеграції у світовий освітній і науковий простір;
- оптимізацію кадрового забезпечення;
- комплексне вдосконалення професійної майстерності майбутніх педагогів через опанування інноваційними, дослідно-експериментальними, фізкультурно-оздоровчими видами діяльності;
- створення матеріально-технічних умов та рівня інформаційного забезпечення, сприятливого для успішного вирішення завдань з надання якісної освіти на рівні європейських вимог.

Поряд з цим повинні відбутися зміни в організації навчально-виховного процесу, спрямовані на якісне покращення забезпечення та змісту самостійної і індивідуальної роботи студентів, яка набуває тренувально-оздоровчого та пошуково-дослідницького характеру.

Розвиток інформатизації втілюється у поетапному наповненні електронної мережі університету, у створенні інтерактивних комплексів навчально-методичного забезпечення процесу фізичного виховання і їх розміщенням на веб-сторінці університету [3].

В університеті створено керовану систему спортивно-масової та оздоровчої роботи та здійснено низку заходів із підвищення загальної культури студентів, профілактики шкідливих звичок.

Викладачі кафедри прийняли участь у підготовці «Інформаційних пакетів спеціальності» (розділ фізичне виховання) (табл. 1—2), розробці навчальних планів, програм навчальних дисциплін за вибором навчального закладу і вільним вибором студента, засобів діагностики (тестові форми поточного та підсумкового контролю, включно державного тестування, контролю сформованості компетенцій студентів), удосконалені форми та методична база із проведення індивідуальних занять та самостійної роботи студентів.

Таблиця 1.

Структура навчальної дисципліни «Фізичне виховання».
Опис предмета навчальної дисципліни
Предмет: «Фізичне виховання»

Курс: бакалаврська підготовка	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 9 Модулів: 5 — аудиторна, індивідуальна, самостійна, наукова робота, інші види робіт.</p> <p>Змістових модулів: (13) теоретичний, методичний, відвідування занять, участь в змаганнях, фізкультурно-оздоровчі заняття, ведення паспорту здоров'я, самостійні заняття, індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ).</p> <p>Загальна кількість годин: 324 год.</p> <p>Тижневих годин: 4 год.</p>	<p>Шифр та назва напряму: 0101 «Педагогічна освіта»</p> <p>Шифр та назва спеціальності: 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр</p>	<p>Обов'язковий курс.</p> <p>Рік підготовки: 1, 2, 3</p> <p>Семестр: (1, 2, 3, 4, 5, 6)</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 30 год.</p> <p>Практичні заняття: 132 год.</p> <p>Самостійна робота: 81 год.</p> <p>Індивідуальна робота: 81 год.</p> <p>Вид контролю: залік 2, 4, 6 — семестри</p>

Таблиця 2.

Змістові модулі з предмета «фізичне виховання»

Модуль I	Аудиторна робота (заняття з фізичного виховання (практичні, лекції, семінарські))	3M1a	Теоретичний (базовий) компонент з фізичного виховання
		3M2a	Методичний (базовий) компонент з фізичного виховання
		3M3a	Ведення паспорту здоров'я
		3M4a	Фізична підготовленість
		3M5a	Перевірка відвідування занять
Модуль II	Індивідуальна робота (індивідуальні заняття з фізичного виховання в позанавчальний час)	3M1i	Теоретичний (елективний) компонент з фізичного виховання
		3M2i	Методичний (елективний) компонент з фізичного виховання
		3M3i	Участь у змаганнях
		3M4i	Фізична підготовленість
		3M5i	ІНДЗ
Модуль III	Самостійна робота (самостійні заняття з фізичного виховання)	3M1c	Теоретичний (базовий, елективний) компонент з фізичного виховання (опрацювання додаткової літератури)
		3M2c	Методичний (базовий, елективний) компонент з фізичного виховання
		3M3c	Фізкультурно-оздоровчі заняття

Таблиця 3.

Кількість годин по курсах

Курс	Кількість годин відведених на:			
	лекції	практичні заняття	самостійну роботу	індивідуальну роботу
		30	132	81
1 курс	14	56	35	35
2 курс	14	56	35	35
3 курс	2	20	11	11

Таблиця 4.

Розподіл годин по кредитах в аудиторній роботі

Зміст		Кількість годин відведених на кредити:								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
		18	18	18	18	18	18	18	18	18
Теоретичний компонент	30	4	4	2	4	4	4	4	2	2
Методичний компонент	84	8,5	9	12	9,5	8,5	9	10	11,5	6
Ведення паспорта здоров'я	8	1	0,5	0,5	1	1	0,5	0,5	1	2
Фізична підготовленість	26	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	6
Відвідування занять	14	2	2	1	1	2	2	1	1	2

Таблиця 5.

Система оцінки в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка

За шкалою ECTS	За національною шкалою	Цифрою	За шкалою факультету фізичного виховання
A	відмінно	5	90—100
B	дуже добре	4	85—89
C	добре	4	75—84
D	посередньо	3	65—74
E	задовільно	3	60—64
F X	незадовільно	2	35—59
F	незадовільно	2	1—34

Розподіл балів, що присвоюються студентам за кредит №1

Модуль	Курс навчання	№ кредиту	Бали
МОДУЛЬ I (аудиторна робота)	1		
Змістовий модуль 1	1		5
Тема 1. Фізична культура і спорт у системі загальнолюдських цінностей, забезпечення здоров'я і фахової дієздатності	1	1	2
Тема 2. Фізична культура і система фізичного виховання у вищих навчальних закладах	1	1	3
Змістовий модуль 2	1		20
Тема 1. Методика перевірки і оцінки основних рухових якостей (витривалість, сила, швидкість, спритність, гнучкість) та навичок і умінь (плавання, легка атлетика, ігрові види спорту, туризм, орієнтування тощо)	1	1	10
Тема 2. Організація і методика проведення самостійних занять з фізичного виховання в умовах вищого навчального закладу	1	1	10
Змістовий модуль 3 Ведення паспорту здоров'я	1	1	5
Змістовий модуль 4 Фізична підготовленість	1	1	10
Змістовий модуль 5 Перевірка відвідування занять	1	1	10
МОДУЛЬ II (індивідуальна робота)	1		
Змістовий модуль 1 Основи системи особистого фізичного удосконалення	1	1	5
Змістовий модуль 2 Методика використання обраної системи особистого фізичного удосконалення	1	1	10
Змістовий модуль 3. Участь у змаганнях	1		10
Участь у змаганнях на першість групи	1	1	0,5
Участь у змаганнях за групу	1	1	0,5
Участь у змаганнях за факультет	1	1	1
Участь у змаганнях на першість міста та області	1	1	2
Участь у змаганнях загальнодержавного рівня	1	1	2
Участь у змаганнях міжнародного рівня	1	1	4
Змістовий модуль 4 Фізична підготовленість	1	1	10
МОДУЛЬ III (самостійна робота)	1		
Змістовий модуль 1	1		5
Тема 1. Фізична культура, фізичне удосконалення і здоровий спосіб життя в різні вікові періоди	1	1	5
Змістовий модуль 2	1		5
Тема 1. Методика оцінювання рівня особистої фізичної підготовленості	1	1	5
Змістовий модуль 3	1		5
Виконання ранкової гігієнічної гімнастики	1	1	1
Виконання вправ фізкультпаузи	1	1	1
Участь у туристичному поході, велосипедному пробігу	1	1	3

З переходом на нову систему підготовки фахівців, перед кафедрами фізичного виховання педагогічних вузів постає нове завдання з модифікації

навчальних програм до вимог, що висувуються Болонською конвенцією про загальний європейський освітній простір.

Першим кроком модифікації навчального процесу до європейських вимог є розробка загальної структури предмета.

Подаємо розподіл академічного навантаження за формами занять з фізичного виховання у годинах (табл. 3).

Розподіл навчального матеріалу здійснюється за кредитами. Весь навчальний курс з фізичного виховання у Тернопільському національному педагогічному університеті ім. Володимира Гнатюка реалізується у 9 кредитах [1].

Розподіл академічного навантаження проводиться за формулою «кредито-студент». Подаємо розподіл аудиторного навантаження за формами занять з фізичного виховання у кредитах (табл. 4).

У описі навчального кредиту подаються змістові модулі, конкретизуються навчальні завдання і визначається кількість балів, які нараховуються за виконання завдання чи видів робіт. Змістовий матеріал відповідає базовій навчальній програмі з фізичного виховання для вищих навчальних закладів III—VI рівнів акредитації.

Максимальна оцінка, яку може отримати студент за окремий кредит, становить 100 балів, що відповідає загальноуніверситетській семирівневій системі оцінки (табл. 5).

Для прикладу, наводимо опис першого навчального кредиту (табл. 6), який реалізується студентами першого курсу і триває 9 тижнів поспіль з вересня по листопад (9 тижнів).

Висновки. На основі аналізу результатів підсумкової успішності студентів, які навчаються в умовах кредитно-трансферної системи, вивчення думки студентів (зустрічі та усний обмін думками), визначено основні проблеми модернізації освітньої діяльності кафедри фізичного виховання за принципами Болонської декларації:

- 1) недостатнє науково-педагогічне (методичне) обґрунтування деяких нормативних положень кредитно-трансферної системи організації фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів;

- 2) недостатнє науково-методичне обґрунтування та індивідуальне трактування викладачами принципів оцінювання навчальних досягнень студентів з фізичного виховання; недостатність розвитку стандартизованих підходів до тестового оцінювання знань, умінь та фізичних кондицій студентів;
- 3) недостатнє організаційно-методичне та змістове забезпечення самостійної та індивідуальної роботи з фізичного виховання студентів;
- 4) недостатнє розроблення науково-методичних засад використання інформаційних технологій у фізичному вихованні студентів;
- 5) подолання стереотипних підходів викладачів до реалізації принципів організації навчального процесу, викладання та оцінювання навчальних досягнень студентів;
- 6) низька поінформованість студентів, викладачів, громадськості про завдання та розвиток Болонського процесу загалом та місця фізичної культури і спорту зокрема;
- 7) низька активність студентської самоврядної діяльності у вирішенні проблем фізичної культури і спорту.

Список літератури

1. *Огнистий А.В.* Програма з фізичного виховання (за вимогами кредитно-трансферної системи навчання). — Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2006 — 54 с.
2. *Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу* (документи і матеріали 2003—2004 рр.) / За ред. В.Г. Кременя. Авт. кол.: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. — Київ-Тернопіль: Вид. ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2004. — 147 с.
3. http://www.tspu.edu.ua/subjects/75/fv/fiz_vih.htm — фізичне виховання для студентів фізичне виховання педагогічних спеціальностей.
4. <http://www.tspu.edu.ua/php1/index.php?page=resurs/kms/index> — ресурси ТНПУ ім. В.Гнатюка з питань впровадження Болонської декларації.

Надійшла до редакції 18.12.2007.

Огнистый Андрей. Физическое воспитание в условиях кредитно-трансферной системы (опыт преподавания курса в ТНПУ им. В. Гнатюка)
В публикации раскрывается опыт физического воспитания студентов в условиях кредитно-трансферной системы организации учебного процесса.

Ключевые слова: физическое воспитание, кредитно-трансферная система.

Ognystyy Andriy. Features of teaching of course «physical education» in the conditions of credit-transfer system. In the publication the technology of description of educational discipline opens up «physical education» and the problems of realization of physical education in the conditions of Bologna declaration are given.

Keyword: physical education, credit-transfer system.